

Nazwa i adres jednostki sprawozdawczej	PNT-02/u Sprawozdanie o innowacjach w sektorze usług	Portal sprawozdawczy GUS http://www.stat.gov.pl
Numer identyfikacyjny - REGON		Urząd Statystyczny w Szczecinie ul. Matejki 22 70-530 Szczecin
za lata 2016-2018		Termin przekazania: do dnia 05 marca 2019 r.

Obowiązek przekazywania danych statystycznych wynika z art. 30 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. 2016, poz. 1068 oraz Dz. U. 2017, poz. 60) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2018 (Dz. U., poz. 2471).

Symbol rodzaju działalności według PKD 2007

(e-mail sekretariatu jednostki sporządzającej sprawozdanie)

Dział 1. Stan aktywności prawnej i ekonomicznej w dniu 31.12.2018 r.

(proszę zaznaczyć symbol właściwej odpowiedzi)

Podmiot aktywny:	Podmiot nieaktywny:
- prowadzący działalność ☐	- nie podjął działalności 21 ☐
- w stanie likwidacji ☐	- w stanie likwidacji 23 ☐
- w stanie upadłości ☐	- w stanie upadłości 24 ☐
	- z zawieszoną działalnością 25 ☐
	- z zakończoną działalnością, niewykreślony z rejestru 26 ☐

Jeśli przedsiębiorstwo jest częścią grupy – proszę o udzielanie odpowiedzi na poniższe pytania **tylko w zakresie własnej działalności** realizowanej w Polsce (bez firm podporządkowanych i jednostki nadrzędnej).

Dział 2. Strategie i transfer wiedzy

2.1. Jakie znaczenie w latach 2016-2018 miały następujące strategie mające na celu zapewnienie efektywności ekonomicznej Państwa przedsiębiorstwa?	Stopień znaczenia <i>(w każdym wierszu proszę zakreślić właściwy symbol według podanej skali)</i>			
	bardzo ważne	ważne	mało ważne	nie ważne
a) ulepszanie istniejących wyrobów lub usług	1	2	3	4
b) wprowadzanie nowych wyrobów lub usług	1	2	3	4
c) niskie ceny wyrobów lub usług	1	2	3	4
d) wysoka jakość wyrobów lub usług	1	2	3	4
e) szeroki asortyment wyrobów lub usług	1	2	3	4
f) koncentracja na jednym lub kilku kluczowych wyrobach lub usługach	1	2	3	4
g) zaspokajanie potrzeb dotychczasowych klientów	1	2	3	4
h) dotarcie do nowych klientów	1	2	3	4
i) oferowanie standardowych wyrobów lub usług	1	2	3	4
j) oferowanie wyrobów lub usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb klientów	1	2	3	4

2.2. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo oferowało następujące produkty (wyroby lub usługi), spełniające określone wymagania użytkowników?	Tak	Nie
a) wyroby lub usługi, które współtworzyło we współpracy z użytkownikiem – tzn. użytkownik aktywnie uczestniczył w tworzeniu koncepcji, projektowaniu i rozwoju produktu – „współtworzenie”	1	2
b) wyroby lub usługi, które projektowało i rozwijało specjalnie na potrzeby konkretnych użytkowników – „dostosowanie” (nie dotyczy personalizacji, tzn. tworzenia zindywidualizowanej wersji standardowego produktu)	1	2
c) standardowe wyroby lub usługi, które oferowało różnym użytkownikom w ten sam sposób (zawiera również personalizację)	1	2

Jeśli w wierszu 1 i 2 odpowiedź jest negatywna, proszę przejść do pytania 2.5.1.

2.3. Kto był użytkownikiem* produktów będących rezultatem „współtworzenia” lub „dostosowania”?	Tak	Nie
a) przedsiębiorstwa z sektora prywatnego lub publicznego**	1	2
b) jednostki z sektora publicznego***	1	2
c) osoby indywidualne lub gospodarstwa domowe	1	2
d) organizacje non-profit	1	2

* **Użytkownikiem** może być ostateczny odbiorca lub przedsiębiorstwo, które wykorzystuje dany produkt jako półprodukt lub sprzedaje dalej.

** **Przedsiębiorstwami z sektora prywatnego** są: przedsiębiorstwa komercyjne, w tym **prywatne** instytuty badawcze i uczelnie; z sektora **publicznego**: przedsiębiorstwa komercyjne stanowiące własność państwową lub samorządową.

*** **Jednostkami z sektora publicznego** są: organy administracji krajowej i samorządowej (tj. urzędy, organizacje, agencje na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym) oraz szkoły publiczne i jednostki oświatowo-wychowawcze, uczelnie, zakłady opieki zdrowotnej i inne jednostki świadczące usługi publiczne.

2.4. Jaki odsetek (w przybliżeniu) w przychodach netto ze sprzedaży w 2018 r. stanowiły:	%
a) produkty będące rezultatem „współtworzenia” lub „dostosowania”	
b) produkty standardowe	
PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (WYROBÓW I USŁUG)	100%

2.5.1. Ile wniośków o ochronę praw wyłącznych na przedmioty własności przemysłowej zgłosiło Państwa przedsiębiorstwo w latach 2016-2018:	szt.
a) w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej:	
1. wynalazków	
2. wzorów użytkowych	
3. wzorów przemysłowych	
4. znaków towarowych	
b) wynalazków w zagranicznych lub regionalnych* urzędach patentowych?	

* tj. w narodowych urzędach innych państw, Europejskim Urzędzie Patentowym (EPO) lub międzynarodowych organizacjach patentowych.

2.5.2. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo:	Tak	Nie
a) utrzymywało tajemnicę przedsiębiorstwa (<i>know-how</i>)	1	2
b) chroniło prawa autorskie	1	2

2.5.3. Ile praw wyłącznych na przedmioty własności przemysłowej uzyskało Państwa przedsiębiorstwo w latach 2016-2018:	szt.
a) udzielonych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej:	
1. patentów	
2. praw ochronnych na wzory użytkowe	
3. praw z rejestracji wzorów przemysłowych	
4. praw ochronnych na znaki towarowe	
b) patentów udzielonych przez zagraniczne lub regionalne* urzędy patentowe?	

* tj. narodowy urząd innych państw, Europejski Urząd Patentowy (EPO) lub międzynarodowe organizacje patentowe.

2.6. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo:	Tak		Nie
	w kraju	za granicą	
a) sprzedało lub udostępniło innym jednostkom własne prawa własności intelektualnej na zasadzie licencji	☐	☐	☐
b) sprzedało (lub przepisano) innym jednostkom własne prawa własności intelektualnej	☐	☐	☐
c) uczestniczyło w umowach wzajemnego licencjonowania praw własności intelektualnej	☐	☐	☐

2.7. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo zakupiło/uzyskało* patenty, licencje lub inne prawa własności intelektualnej od:	Tak		Nie
	w kraju	za granicą	
a) przedsiębiorstw z sektora prywatnego (w tym prywatnych instytutów badawczych lub uczelni), publicznego lub osób fizycznych	☐	☐	☐
b) publicznych instytutów badawczych lub uczelni	☐	☐	☐

* Istotna jest **data zakupu/uzyskania** patentu lub prawa własności intelektualnej, **nie korzystania** z nich w latach 2016-2018.

2.8. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo zakupiło usługi doradcze* w zakresie wiedzy naukowo-technicznej i inżynierskiej od:	Tak	Nie
a) przedsiębiorstw z sektora prywatnego (w tym prywatnych instytutów badawczych lub uczelni) lub publicznego	1	2
b) publicznych instytutów badawczych lub uczelni	1	2

* np. usługi pomiarowe, testowania, projektowania przemysłowego, badawczo-rozwojowe, certyfikacyjne, lub usługi instalacji, modernizacji i doposażania.

2.9. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo zakupiło maszyny, urządzenia lub oprogramowanie wykorzystujące:	Tak	Nie
a) technologię dotychczas wykorzystywaną lub zmodernizowaną przez Państwa przedsiębiorstwo	1	2
b) nową technologię, dotychczas niewykorzystywaną w Państwa przedsiębiorstwie	1	2

2.10. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo korzystało z następujących źródeł pozyskiwania wiedzy :	Tak	Nie
a) konferencje, targi lub wystawy	1	2
b) czasopisma naukowe, techniczne lub publikacje branżowe	1	2
c) informacje od stowarzyszeń zawodowych lub branżowych	1	2
d) informacje z baz danych patentów, znaków towarowych lub innych baz danych praw własności intelektualnej	1	2
e) informacje z dokumentów normalizacyjnych	1	2
f) sieci społecznościowe lub <i>crowd-sourcing*</i>	1	2
g) otwarte platformy internetowe B2B lub oprogramowanie <i>open source**</i>	1	2
h) inżynieria wsteczna***	1	2

* *Crowd-sourcing* jest specyficznym procesem, w ramach którego przedsiębiorstwo korzysta z wiedzy użytkowników Internetu w celu uzyskania potrzebnych usług lub pomysłów; odnosi się głównie do relacji pomiędzy przedsiębiorstwami i osobami indywidualnymi (B2C).

** Udostępniana nieodpłatnie własność intelektualna; odnosi się głównie do relacji pomiędzy przedsiębiorstwami (B2B).

*** Proces badania produktu dla uzyskania wiedzy o nim i jego konstrukcji w celu całkowitego lub częściowego odtworzenia w oparciu o uzyskane informacje.

2.11. Jakie znaczenie dla kadry zarządzającej Państwa przedsiębiorstwa w latach 2016-2018 miały następujące metody organizacji pracy ?	Stopień znaczenia (w każdym wierszu proszę zakreślić właściwy symbol według podanej skali)			
	bardzo ważne	ważne	mało ważne	nie ważne
a) zaplanowana rotacja pracowników pomiędzy różnymi obszarami działalności	1	2	3	4
b) cykliczne spotkania z pracownikami, tzw. „ burza mózgów ” w celu wypracowania rozwiązań, które mogłyby usprawnić działalność przedsiębiorstwa	1	2	3	4
c) międzywydziałowe grupy lub zespoły robocze (wspólne dla różnych obszarów działalności lub sprawowanych funkcji)	1	2	3	4

Dział 3. Działalność innowacyjna

Innowacja produktowa oznacza wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), **znacznie różniących się** od poprzednio oferowanych przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług.

Dotyczy:

- znaczących zmian w projekcie wyrobu,
- wprowadzenia wyrobów lub usług cyfrowych;

nie dotyczy:

- odsprzedaży nowych wyrobów oraz zmian o charakterze wyłącznie estetycznym.

3.1. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo wprowadziło:	Tak	Nie
a) nowe lub ulepszone wyroby	1	2
b) nowe lub ulepszone usługi	1	2

Jeśli w obu wierszach odpowiedź jest negatywna, proszę przejść do pytania 3.6.

3.2. Czy którakolwiek z wprowadzonych w latach 2016-2018 innowacji produktowych (wyrobów lub usług) była:	Tak	Nie
a) nowa dla rynku – nie oferowana wcześniej przez Państwa konkurencję	1	2
b) nowa tylko dla przedsiębiorstwa - produkt identyczny lub bardzo podobny do produktu, oferowanego przez Państwa konkurencję	1	2

3.3. Przychody netto w 2018 r. ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub ulepszanych wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018:		
Wyszczególnienie	Ogółem w 2018 r. (w tys. zł)	w tym eksport/ wywóz (w %)
Przychody ogółem ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszanych wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018		
z tego:		
nowych lub ulepszanych dla rynku, na którym działa przedsiębiorstwo		
nowych lub ulepszanych tylko dla Państwa przedsiębiorstwa		

3.4. Kto opracował wdrożone w Państwa przedsiębiorstwie innowacje produktowe?	Wyroby	Usługi
a) Państwa przedsiębiorstwo	☐	☐
b) Państwa przedsiębiorstwo we współpracy z innymi przedsiębiorstwami* lub instytucjami naukowymi – krajowymi	☐	☐
c) Państwa przedsiębiorstwo we współpracy z innymi przedsiębiorstwami* lub instytucjami naukowymi – zagranicznymi	☐	☐
d) Państwa przedsiębiorstwo w drodze adaptacji lub modyfikacji dóbr i usług oryginalnie opracowanych przez inne przedsiębiorstwa* lub instytucje	☐	☐
e) inne przedsiębiorstwa* krajowe	☐	☐
f) krajowe instytucje naukowe (np. instytuty naukowe PAN, instytuty badawcze, uczelnie) lub organizacje non-profit.	☐	☐
g) przedsiębiorstwa* lub instytucje naukowe zagraniczne	☐	☐

* włącznie z przedsiębiorstwami stanowiącymi część Państwa grupy przedsiębiorstw (centrala, oddziały).

3.5. W jakim zakresie nowe lub ulepszone produkty, wprowadzone w latach 2016-2018, spełniły Państwa oczekiwania na koniec 2018 r.:	
- powyżej oczekiwań	☐
- zgodnie z oczekiwaniami	☐
- w pewnym zakresie	☐
- nie spełniły oczekiwań	☐
- za wcześnie na ocenę	☐

Innowacja procesów biznesowych oznacza wprowadzenie nowych lub ulepszenie procesów biznesowych w przedsiębiorstwie, w ramach jednej lub wielu funkcji biznesowych, które **znacząco zmieniają** dotychczas stosowane procesy biznesowe.

3.6. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo wprowadziło nowe lub ulepszone procesy biznesowe, w następujących obszarach:	Tak	Nie
a) metody wytwarzania (produkcji) wyrobów lub świadczenia usług (w tym rozwoju wyrobów lub usług)	1	2
b) metody z zakresu logistyki, dostaw lub dystrybucji	1	2
c) metody przetwarzania informacji lub komunikacji	1	2
d) metody księgowania lub inne czynności administracyjne	1	2
e) zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem	1	2
f) metody podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi	1	2
g) metody marketingowe w zakresie opakowań, kształtowania cen produktów, technik promocji, lokowania produktów lub usług posprzedażowych	1	2

Jeśli w każdym z ww. wierszy odpowiedź jest negatywna, proszę przejść do pytania 3.9.

3.7. Kto opracował wdrożone w Państwa przedsiębiorstwie innowacje procesów biznesowych?	
a) Państwa przedsiębiorstwo	☐
b) Państwa przedsiębiorstwo we współpracy z innymi przedsiębiorstwami* lub instytucjami naukowymi – krajowymi	☐
c) Państwa przedsiębiorstwo we współpracy z innymi przedsiębiorstwami* lub instytucjami naukowymi – zagranicznymi	☐
d) Państwa przedsiębiorstwo w drodze adaptacji lub modyfikacji dóbr i usług oryginalnie opracowanych przez inne przedsiębiorstwa* lub instytucje	☐
e) inne przedsiębiorstwa* krajowe	☐
f) krajowe instytucje naukowe (np. instytuty naukowe PAN, instytuty badawcze, uczelnie) lub organizacje non-profit	☐
g) przedsiębiorstwa* lub instytucje naukowe zagraniczne	☐

* włącznie z przedsiębiorstwami stanowiącymi część Państwa grupy przedsiębiorstw (centrala, oddziały).

3.8. W jakim zakresie nowe lub ulepszone procesy biznesowe, wprowadzone w latach 2016-2018 spełniły Państwa oczekiwania na koniec 2018 r.:	
- powyżej oczekiwań	☐
- zgodnie z oczekiwaniami	☐
- w pewnym zakresie	☐
- nie spełniły oczekiwań	☐
- za wcześnie na ocenę	☐

Działalność innowacyjna to wszelkie działania rozwojowe, finansowe i komercyjne, podejmowane przez przedsiębiorstwo, które prowadzą lub mają prowadzić do opracowania innowacji.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to praca twórcza prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy oraz tworzenia nowych zastosowań dla istniejącej wiedzy.

3.9. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo prowadziło działalność innowacyjną, tj.:	Tak	Nie
a) ukończyło prace nad innowacją produktową lub procesową	1	2
b) realizowało prace nad innowacją produktową lub procesową, które nie zostały zakończone do końca 2018 r.	1	2
c) przerwało prace nad innowacją produktową lub procesową	1	2
d) wykonywało prace badawcze i rozwojowe (B+R)* w jednostce (wewnętrzne):	1	2
1. w sposób ciągły (stały personel B+R zatrudniony w jednostce)	1	2
2. doraźnie (w przypadku realizacji projektu badawczego i rozwojowego)	1	2
e) zlecało prace badawcze i rozwojowe innym jednostkom** (nabyło z zewnątrz)	1	2

* szerzej nt. prac B+R w objaśnieniach.

** włącznie z przedsiębiorstwami stanowiącymi część Państwa grupy przedsiębiorstw (centrala, oddziały).

Jeśli w każdym z ww. wierszy odpowiedź jest negatywna, proszę przejść do pytania 3.12.

3.10. Nakłady na działalność innowacyjną w 2018 r. oraz źródła finansowania nakładów: (jeżeli nie poniesiono nakładów w danej kategorii, proszę wstawić „0”)		w tys. zł		
Ogółem (wiersze 02+05)		01		
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (B+R) (wiersze 03+04)		02		
z tego	prace B+R wykonane w jednostce (wewnętrzne)	03		
	prace B+R zlecone innym jednostkom (nabyte z zewnątrz), w tym: transfer środków ^{a)}	04		
Pozostałe nakłady na działalność innowacyjną (z wyłączeniem B+R) (wiersze 06+ 07+ 08+ 09)		05		
z tego	własny personel pracujący nad innowacjami	06		
	materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej	07		
	inwestycje w środki trwałe ^{b)} oraz wartości niematerialne i prawne ^{c)} w celu realizacji działalności innowacyjnej – z wyłączeniem środków przeznaczonych na prace B+R (powinny one zostać wykazane w wierszu 03)	08		
	pozostałe nakłady poniesione na wprowadzenie nowych lub ulepszonych produktów lub procesów ^{d)}	09		
Z nakładów ogółem przypada na: (wiersze 10+11+12+15+16+17 = wiersz 01)	środki własne	10		
	środki krajowe otrzymane od instytucji dysponujących środkami publicznymi	11		
	środki pozyskane z zagranicy (bezwrotne)	12		
	w tym	z Unii Europejskiej	13	
		w tym: z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój	14	
	środki pochodzące z funduszy kapitału ryzyka, w tym pożyczki (obligacje) zamienne na udziały (akcje)	15		
	kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe od instytucji finansowych	16		
pozostałe środki	17			

^{a)} Przekazanie pieniędzy bez uzyskania w zamian wyników prac B+R: np.

- rozdysponowanie środków w ramach konsorcjum przez lidera,
- przekazywanie składek na organizacje międzynarodowe,
- przekazywanie pieniędzy w ramach własnej grupy do innego przedsiębiorstwa.

^{b)} Budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty, maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (grupy KŚT 0-8).

^{c)} Zakup oprogramowania i/lub wiedzy ze źródeł zewnętrznych (w postaci patentów, wynalazków nieopatentowanych i innych praw własności intelektualnej).

^{d)} Projektowanie produktu, definiowanie sposobu świadczenia usług, przygotowanie produkcji/dystrybucji dla realizacji innowacji; szkolenie personelu i rozwój zawodowy oraz marketing (w tym badania rynku), związane bezpośrednio z wprowadzeniem innowacji produktowych lub procesowych.

3.11. Jakiej zmiany wysokości nakładów na działalność innowacyjną oczekują Państwo w kolejnych latach? (proszę zaznaczyć jedną odpowiedź w każdej kolumnie)	w 2019 r. w porównaniu do 2018 r.	w 2020 r. w porównaniu do 2019 r.
a) wzrost	☐	☐
o Jeśli tak, to szacunkowo jaki?	____ ____ ____ %	
b) na tym samym poziomie	☐	☐
c) spadek	☐	☐
o Jeśli tak, to szacunkowo jaki?	____ ____ ____ %	
d) oczekuje się braku nakładów	☐	☐
e) jeszcze nie wiadomo	☐	☐

3.12. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo wnioskowało i/lub uzyskało finansowanie w następującej formie?	Wnioskowało	Uzyskało	Uzyskane finansowanie w całości lub w części wykorzystano na prace B+R lub inne związane z działalnością innowacyjną	Nie dotyczy
a) kapitał własny	☐	☐	☐	☐
b) kredyty, pożyczki i inne zobowiązania finansowe (od podmiotów zewnętrzných)	☐	☐	☐	☐
c) wewnątrzgrupowe* pożyczki i inne zobowiązania finansowe	☐	☐	☐	☐

* tj. od właścicieli, udziałowców, akcjonariuszy lub innych przedsiębiorstw z grupy.

3.13. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo otrzymało publiczne wsparcie finansowe (w formie grantów, dotacji, subwencji, kredytów preferencyjnych i/lub gwarancji/poręczeń kredytowych, itp.)?	Tak	Nie
	1	2
<i>Jeśli tak, proszę o wskazanie źródła pochodzenia środków oraz czy część z nich zostało wykorzystanych na prace B+R lub inne związane z działalnością innowacyjną – poprzez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach?</i>	źródła pochodzenia środków	fundusze wykorzystane na prace B+R lub inne związane z działalnością innowacyjną
a) od jednostek samorządu terytorialnego lub terenowych organów administracji rządowej*	☐	☐
b) od jednostek rządowych szczebla centralnego (ministerstwa, agencje rządowe itp.)*	☐	☐
c) z Unii Europejskiej – z Programu Horyzont 2020 w zakresie badań naukowych i innowacji	☐	☐
d) inne wsparcie z Unii Europejskiej	☐	☐

* **nie dotyczy** finansowania przez sektor publiczny zawartego kontraktu/umów handlowych z przedsiębiorstwem.

3.14. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo korzystało z zachęt lub ulg podatkowych na następujące cele:	Tak	Nie
a) działalność badawczą i rozwojową (B+R) lub inną działalność innowacyjną	1	2
b) inne związane z pozostałą działalnością operacyjną	1	2

Współpraca oznacza aktywny udział we wspólnych projektach z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami niekomercyjnymi. Może ona mieć charakter perspektywiczny i długofalowy i nie musi przynosić bezpośrednich, wymiernych korzyści ekonomicznych dla jej uczestników. **Nie należy** uważać za współpracę zwykłego zamawiania prac u wykonawców zewnętrznych, bez aktywnego współudziału w ich realizacji.

3.15.1. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo współpracowało z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w zakresie:	Tak	Nie
a) działalności badawczej i rozwojowej (B+R)	1	2
b) innej działalności innowacyjnej (poza B+R)	1	2
c) pozostałej działalności operacyjnej	1	2

Jeśli w punkcie a) lub b) odpowiedź jest negatywna, proszę przejść do pytania 3.17.

Jeśli w pyt. 3.15.1 punkcie a) lub b) odpowiedź jest pozytywna, prosimy zaznaczyć rodzaje instytucji partnerskich i kraje ich umiejscowienia - poprzez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach.

3.15.2. Rodzaje partnerów współpracy w zakresie działalności innowacyjnej:	Kraje siedziby:		
	Polska	państwa UE, EFTA*	pozostałe kraje
a) przedsiębiorstwa należące do Państwa grupy przedsiębiorstw	☐	☐	☐
b) przedsiębiorstwa spoza Państwa grupy, w tym:	☐	☐	☐
1. firmy konsultingowe (konsultanci), laboratoria komercyjne, prywatne instytuty badawcze i uczelnie	☐	☐	☐
2. dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów lub oprogramowania	☐	☐	☐
3. klienci	☐	☐	☐
4. konkurenci	☐	☐	☐
5. inne przedsiębiorstwa	☐	☐	☐
c) uczelnie	☐	☐	☐
d) <u>publiczne</u> instytuty badawcze (w tym: instytuty naukowe PAN)	☐	☐	☐
e) jednostki z sektora publicznego**	☐	☐	☐
f) organizacje non-profit	☐	☐	☐

* Państwa UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Republika Czeska, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Zjednoczone Królestwo (Wielka Brytania), Włochy.

Państwa Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA): Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria.

** *Jednostkami z sektora publicznego są:* organy administracji krajowej i samorządowej (tj. urzędy, organizacje, agencje na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym) oraz szkoły publiczne i jednostki oświatowo-wychowawcze, uczelnie, zakłady opieki zdrowotnej i inne jednostki, świadczące usługi publiczne.

Pod pojęciem *inicjatywy klastrowej* rozumie się formalne powiązania kooperacyjne zawiązane np. na podstawie listu intencyjnego, umowy stowarzyszeniowej, umowy o utworzeniu konsorcjum itp.

	Tak	Nie
3.16.1. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo współpracowało z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej?	1	2
3.16.2. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo uczestniczyło w innej niż klastrowa sformalizowanej współpracy, takiej jak izby i stowarzyszenia producenckie, cechy rzemiosła i przedsiębiorczości itp.?	1	2

3.17. W jaki sposób w latach 2016-2018 regulacje prawne wpływały na działalność innowacyjną Państwa przedsiębiorstwa w następujących dziedzinach?	Skutki regulacji:		
Dziedziny regulacji	inicjowały/ ułatwiały działalność innowacyjną	uniemożliwiały/ utrudniały wprowadzenie nowych innowacji lub podwyższały koszty działalności innowacyjnej	nie miały istotnego znaczenia
a) Bezpieczeństwo produktu/konsumenta	☐	☐	☐
b) Środowisko	☐	☐	☐
c) Własność intelektualna	☐	☐	☐
d) Podatki	☐	☐	☐
e) Zatrudnienie, bezpieczeństwo pracowników lub polityka społeczna	☐	☐	☐

3.18. Jakie znaczenie miały następujące czynniki dla podjęcia decyzji o rozpoczęciu lub utrudniające prowadzenie działalności innowacyjnej w Państwa przedsiębiorstwie w latach 2016-2018?	Stożenie znaczenia (w każdym wierszu proszę zakreślić właściwy symbol według podanej skali)			
	bardzo ważne	ważne	mało ważne	nie ważne
a) brak możliwości finansowania innowacji ze źródeł wewnętrznych	1	2	3	4
b) brak możliwości finansowania innowacji ze źródeł zewnętrznych – kredytów bądź środków w ramach finansowania <i>private equity</i> (w tym: <i>venture capital</i>)	1	2	3	4
c) trudności w pozyskaniu dotacji lub subsydiów publicznych	1	2	3	4
d) zbyt wysokie koszty działalności innowacyjnej	1	2	3	4
e) niedobór pracowników o odpowiednich umiejętnościach w Państwa przedsiębiorstwie	1	2	3	4
f) brak partnerów do współpracy	1	2	3	4
g) brak dostępu do wiedzy zewnętrznej	1	2	3	4
h) niepewny popyt na Państwa nowe pomysły	1	2	3	4
i) zbyt duża konkurencja na rynku	1	2	3	4
j) rozbieżne priorytety w przedsiębiorstwie	1	2	3	4

Dział 4. Informacje ogólne o przedsiębiorstwie

4.1. W którym roku Państwa przedsiębiorstwo rozpoczęło działalność*?	rok

* proszę podać faktyczny rok rozpoczęcie działalności, nie rok pierwszej rejestracji.

4.2. Jaka była liczba pracujących w Państwa przedsiębiorstwie?	w 2016 r.	w 2018 r.

4.3. Jaka część pracowników Państwa przedsiębiorstwa miała w 2018 r. wykształcenie wyższe*?	%

* tj. wykształcenie kolejalne, wykształcenie wyższe zawodowe z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędne, wyższe magisterskie z tytułem magistra, lekarza lub równorzędne, posiadający stopień naukowy doktora lub doktora habilitowanego (zgodnie z ISCED 2011 poziom 5-8).

4.4. Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) w 2016 r. i 2018 r.		
Wyszczególnienie	Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) w tys. zł uzyskane w:	
	2016 r.	2018 r.
Ogółem		

4.5. Jaki był szacunkowo udział procentowy przychodów netto ze sprzedaży produktów w 2018 r. od:	%
a) klientów krajowych	
b) klientów zagranicznych z państw UE i EFTA	
c) klientów zagranicznych z pozostałych krajów	
PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW OGÓŁEM	100%

* Państwa UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Republika Czeska, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Zjednoczone Królestwo (Wielka Brytania), Włochy. Państwa Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA): Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria.

4.6. Nakłady poniesione przez przedsiębiorstwo w 2018 r.:		proszę podać wartość szacunkową w tys. zł
inwestycyjne na środki trwałe: budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty, maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (grupy KŚT 0-8)	01	
marketing, budowanie marki i reklama: poniesione koszty wewnętrzne oraz zakup usług marketingowych i reklamowych	02	
szkolenie pracowników: poniesione koszty wewnętrzne, w tym wynagrodzenie na czas szkolenia oraz zakup usług szkoleniowych	03	
projektowanie produktów, ich formy, wyglądu lub użyteczności: poniesione koszty wewnętrzne oraz zakup usług projektowych	04	
tworzenie i rozwój oprogramowania, baz danych i analiz danych: poniesione koszty wewnętrzne oraz zakup usług informatycznych	05	
nabycie lub uzyskanie praw własności intelektualnej od innych podmiotów oraz rejestrowanie: dokumentowanie i monitorowanie własnych praw własności intelektualnej	06	

Na pytania 4.7-4.8 proszę odpowiedzieć jeśli przedsiębiorstwo jest częścią grupy przedsiębiorstw.

4.7. Czy w 2018 r. Państwa przedsiębiorstwo było:	Tak	Nie
a) częścią grupy przedsiębiorstw* z centralą** w Polsce	1	2
Jeśli tak: czy wszystkie przedsiębiorstwa z Państwa grupy mają siedzibę w Polsce	1	2
b) częścią grupy przedsiębiorstw z centralą za granicą	1	2
Jeśli tak: w jakim kraju mieści się centrala Państwa grupy [kod ISO]	Nazwa kraju	
	Kod ISO ^{a)}	

* Grupa przedsiębiorstw obejmuje dwa lub więcej przedsiębiorstw, samodzielnych pod względem prawnym, wzajemnie ze sobą powiązanych gospodarczo w zakresie kontroli i/lub własności. Przedsiębiorstwa w grupie mogą działać na różnych rynkach w sensie geograficznym (jako oddział krajowy lub regionalny) i produktowym. Centrala jest również częścią grupy przedsiębiorstw.

** Centrala oznacza najwyższą kontrolującą jednostkę instytucjonalną w ramach grupy przedsiębiorstw.

^{a)} Kody ISO państw UE oraz stowarzyszonych: Albania (AL), Austria (AT), Belgia (BE), Bośnia i Hercegowina (BA), Bułgaria (BG), Chorwacja (HR), Cypr (CY), Czarnogóra (ME), Czechy (CZ), Dania (DK), Estonia (EE), Finlandia (FI), Francja (FR), Grecja (GR), Hiszpania (ES), Irlandia (IE), Islandia (IS), Kosowo, Liechtenstein (LI), Litwa (LT), Luksemburg (LU), Łotwa (LV), Macedonia (MK), Malta (MT), Niderlandy (NL), Niemcy (DE), Norwegia (NO), Portugalia (PT), Rumunia (RO), Serbia (RS), Słowacja (SK), Słowenia (SI), Szwajcaria (CH), Szwecja (SE), Turcja (TR), Węgry (HU), Wielka Brytania (GB), Włochy (IT); Kody pozostałych państw: Australia (AU), Brazylia (BR), Kanada (CA), Chiny (CN), Indie (IN), Izrael (IL), Japonia (JP), Republika Korei (KR), Rosja (RU), Stany Zjednoczone (US), Tajwan (TW), Ukraina (UA).

4.8. Czy w latach 2016-2018 Państwa przedsiębiorstwo uczestniczyło w wymianie następujących działań w ramach Państwa grupy przedsiębiorstw?	TAK, z innymi przedsiębiorstwami mającymi siedzibę		NIE
	w Polsce	za granicą	
1. wpływ od innych przedsiębiorstw w grupie poprzez:			
a) uzyskanie wiedzy specjalistycznej niezbędnej do rozwiązania problemów technicznych w procesie produkcyjnym	☐	☐	☐
b) otrzymanie środków finansowych	☐	☐	☐
c) przyjęcie pracowników	☐	☐	☐
d) świadczenie usług w zakresie funkcji biznesowych (<i>in-sourcing</i>)	☐	☐	☐
2. udostępnianie innym przedsiębiorstwom z grupy poprzez:			
a) przekazywanie wiedzy specjalistycznej niezbędnej do rozwiązania problemów technicznych w procesie produkcyjnym	☐	☐	☐
b) udostępnianie środków finansowych	☐	☐	☐
c) przekazanie własnych pracowników	☐	☐	☐
d) przekazanie funkcji biznesowych do wykonania innym podmiotom (<i>out-sourcing</i>)	☐	☐	☐

Objaśnienia do formularza PNT-02/ PNT-02u

Sprawozdanie o innowacjach **w przemyśle** (PNT-02) lub **w usługach** (PNT-02u) dotyczy działalności innowacyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwo w latach 2016-2018, w tym w szczególności strategii przedsiębiorstwa, transferu wiedzy i korzystania z nowych technologii oraz nowych lub ulepszonych produktów i procesów biznesowych, w tym metod organizacyjnych i marketingowych wdrożonych przez przedsiębiorstwo w tym okresie.

Sprawozdanie o działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w latach 2016-2018 oparte jest na międzynarodowym kwestionariuszu opracowanym przez ekspertów Unii Europejskiej i OECD.

Badanie prowadzone jest w ramach programu *Community Innovation Survey (CIS 2018)*, czyli międzynarodowego programu badawczego, koordynowanego przez Eurostat (Urząd Statystyczny Unii Europejskiej), mającego na celu ocenę zakresu i charakteru działalności innowacyjnej przedsiębiorstw z różnych działów gospodarki w krajach UE i EFTA.

W porównaniu do lat ubiegłych, z części pytań zrezygnowano, w zamian pojawiły się nowe, a część pytań przereformowano lub pogrupowano w inny sposób, np. pytania o metody organizacyjne i marketingowe zostały włączone do innowacji procesów biznesowych.

Innowacja, zgodnie z szeroką definicją przyjętą w niniejszym badaniu, jest to wdrożenie nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu biznesowego, znacznie różniącego się od poprzednio oferowanych w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem.

Produkty i procesy biznesowe, których dotyczy badanie, nie muszą być nowością dla rynku (w kraju lub za granicą), na którym funkcjonuje Państwa przedsiębiorstwo, mogą być wdrożone w innych przedsiębiorstwach, branżach lub krajach.

Badanie dotyczy produktów i procesów, będących nowością przynajmniej dla Państwa przedsiębiorstwa.

Produkty i procesy biznesowe nie muszą być opracowane przez Państwa przedsiębiorstwo, mogą to być produkty, i procesy biznesowe opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną jednostkę (np. instytut badawczy, ośrodek badawczo-

-rozwojowy, uczelnię itp.).

Wspólną cechą innowacji jest fakt, że zostały one **wdrożone**.

Nowy lub ulepszony produkt zostaje wdrożony, gdy jest **wprowadzony** na rynek. Nowe procesy biznesowe zostają wdrożone, kiedy rozpoczyna się ich **faktyczne wykorzystywanie** w działalności przedsiębiorstwa.

Działalność innowacyjna obejmuje szereg działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Niektóre z tych działań są innowacyjne same w sobie, inne zaś mogą nie zawierać elementu nowości, lecz być niezbędne do opracowania i wdrożenia innowacji.

Działalność innowacyjna obejmuje także **działalność badawczo-rozwojową**, która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Dział 2. Strategie i transfer wiedzy

Pytania 2.2–2.4

Współtworzenie – włączenie zainteresowanych podmiotów spoza przedsiębiorstwa: klientów, kontrahentów, finalnych odbiorców w proces rozwoju nowych produktów i usług, by w trakcie dyskusji i wymiany pomysłów wykorzystać ich doświadczenia.

Dostosowanie – konfigurowanie produktu na podstawie indywidualnej specyfikacji klientów lub poprzez aranżację komponentów, ich modyfikację tak, aby produkt zaspokoił **specyficzne potrzeby** określonego klienta.

Personalizacja – proces nadania pewnych cech indywidualnych produktom, jakie są proponowane bardzo szerokiej rzeszy odbiorców; dobra (produkty) albo usługi są dopasowane do wymogów rynku zbytu, biorąc pod uwagę **indywidualne preferencje** klienta oraz opierając się na cenach, które są przybliżone do cen produktów masowych.

Pytania 2.5–2.7

Własność intelektualna – obejmuje dwie kategorie praw własności:

- własność przemysłową (patenty, wzory użytkowe, znaki towarowe, itp.),
- prawa autorskie odnoszące się do dzieł literackich, muzycznych, plastycznych, audiowizualnych, programów komputerowych, itp.

Projekty wynalazcze – są to wynalazki, wzory użytkowe i znaki towarowe, wzory przemysłowe i topografie układów scalonych.

Wynalazek – jest to nowe rozwiązanie o charakterze technicznym posiadające poziom wynalazczy i nadające się do przemysłowego stosowania, które nie jest częścią dotychczasowego stanu techniki. Przez **stan techniki** rozumie się

wszystko to, co zostało udostępnione do wiadomości powszechnej w formie pisemnego lub ustnego opisu, przez stosowanie, wystawienie lub ujawnienie w inny sposób.

Wynalazek uważa się za posiadający poziom wynalazczy, jeżeli nie wynika on dla znawcy, w sposób oczywisty, ze stanu techniki. *Wynalazek* uważany jest za nadający się do przemysłowego stosowania, jeżeli według wynalazku może być uzyskany wytwór lub wykorzystany sposób, w rozumieniu technicznym, w jakiegokolwiek działalności przemysłowej, nie wykluczając rolnictwa. Na *wynalazek* może być udzielony patent. Patentów **nie udziela** się na wynalazki, których wykorzystanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami.

Za wynalazki **nie uważa się** w szczególności:

- odkryć, teorii naukowych i metod matematycznych;
- wyrobów o charakterze jedynie estetycznym;
- planów, zasad i metod dotyczących działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gier;
- wytworów, których niemożliwość wykorzystania może być wykazana w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki;
- programów do maszyn cyfrowych;
- przedstawienia informacji.

Patent – jest to wyłączne prawo udzielone na wynalazek przez organ krajowy (w Polsce – Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej) lub międzynarodowy (np. Europejski Urząd Patentowy – patent europejski, Urzędy Patentowe innych państw). Prawo przyznane jest osobie fizycznej lub prawnej do wyłącznego korzystania z wynalazku na określonym terytorium przez 20 lat od daty zgłoszenia wynalazku, na warunkach wynikających z ustaw danego kraju lub z konwencji międzynarodowej.

Wzór użytkowy – jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. *Wzór użytkowy* uważa się za rozwiązanie użyteczne, jeżeli pozwala ono na osiągnięcie celu mającego praktyczne znaczenie przy wytwarzaniu lub korzystaniu z wyrobów. Na *wzór użytkowy* udzielane jest prawo ochronne. Udzielenie prawa ochronnego na *wzór użytkowy* stwierdza się przez wydanie świadectwa ochronnego. Prawo to podlega wpisowi do rejestru wzorów użytkowych. Zakres przedmiotowy prawa ochronnego określają zastrzeżenia ochronne zawarte w opisie ochronnym wzoru użytkowego.

Przez uzyskanie prawa ochronnego nabywa się prawo wyłącznego korzystania ze wzoru użytkowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Czas trwania prawa ochronnego wynosi 10 lat od daty dokonania zgłoszenia wzoru użytkowego w Urzędzie Patentowym.

Zgłoszenie *wzoru użytkowego* zawiera rysunki, może ono obejmować tylko jedno rozwiązanie. Wymóg ten nie ogranicza ujęcia w zgłoszeniu różnych postaci przedmiotu, posiadających te same istotne cechy techniczne zastrzeganego rozwiązania, jak również przedmiotu składającego się z części organicznie lub funkcjonalnie ze sobą związanych.

Wzór przemysłowy – jest to nowa i oryginalna, nadająca się do wielokrotnego odtwarzania postać wyrobu, przejawiająca się szczególnie w jego kształcie, właściwościach powierzchni, barwie, rysunku lub ornamentcie. *Wzorem przemysłowym nie jest* postać wyrobu uwarunkowana wyłącznie względami technicznymi lub funkcjonalnymi. *Wzór przemysłowy* uważa się za nowy, jeżeli przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania prawa z rejestracji, nie został podany do powszechnej wiadomości w sposób umożliwiający jego odtworzenie, ani nie był z wcześniejszym pierwszeństwem zgłoszony wzór, który następnie został zarejestrowany. *Wzór przemysłowy* uważa się za oryginalny, jeżeli różni się w sposób wyraźny od wzorów znanych i jego cechy nie są wyłącznie kombinacją cech znanych wzorów.

Na *wzór przemysłowy* może być udzielane prawo z rejestracji. Czas trwania prawa z rejestracji wynosi 25 lat od daty dokonania zgłoszenia wzoru przemysłowego w Urzędzie Patentowym. O udzieleniu prawa z rejestracji *wzoru przemysłowego* dokonuje się wpisu do rejestru wzorów przemysłowych. Udzielenie prawa z rejestracji na *wzór przemysłowy* stwierdza się przez wydanie świadectwa rejestracji.

Znak towarowy – jest to oznaczenie przedstawione w sposób graficzny lub takie, które da się w sposób graficzny wyrazić, jeżeli oznaczenie takie nadaje się do odróżnienia w obrocie towarów jednego przedsiębiorstwa od tego samego rodzaju towarów innych przedsiębiorstw.

Znakiem towarowym może być w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy. Jako *znaki towarowe* rozumie się także znaki usługowe. Jako **towary** rozumie się w szczególności wyroby przemysłowe, rzemieślnicze, płody rolne oraz produkty naturalne, zwłaszcza wody, minerały, surowce, a także usługi.

Na *znak towarowy* może być udzielone prawo ochronne, którego czas trwania wynosi 10 lat od daty dokonania zgłoszenia, z możliwością przedłużania go na kolejne 10-letnie okresy.

Jako *znaki towarowe powszechnie znane* rozumie się znaki, które nie są zarejestrowane.

Tajemnica przedsiębiorstwa – nieujawnione do wiadomości publicznej informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności.

Know-how – całokształt wiadomości, czyli fachowej wiedzy oraz doświadczeń w zakresie technologii i procesu produkcyjnego dla określonego wyrobu. Są to informacje:

- niejawne, czyli nie są powszechnie znane lub łatwo dostępne;

- istotne, czyli ważne i użyteczne z punktu widzenia wytwarzania produktów objętych umową; oraz
- zidentyfikowane, czyli opisane w wystarczająco zrozumiały sposób, aby można było sprawdzić, czy spełniają kryteria niejawności i istotności.

Dobraami chronionymi umową *know-how* mogą być np.: nieopatentowane wynalazki, niezarejestrowane wzory użytkowe, informacje techniczne dot. stosowania patentów lub wzorów użytkowych, doświadczenie administracyjne i organizacyjne związane z własnością przemysłową.

Licencja – jest to uzyskanie uprawnień do wykorzystania obcych rozwiązań naukowo-technicznych oraz doświadczeń produkcyjnych:

- chronionych w całości lub w określonych częściach prawami wyłącznymi (patentami w przypadku wynalazków, prawami ochronnymi w przypadku wzorów użytkowych, itd.),
- niechronionych prawami wyłącznymi: projektów wynalazczych, wyników prac badawczych, doświadczalnych, konstrukcyjnych, projektowych i organizacyjnych, sposobów i metod specjalistycznych badań, prób i pomiarów, doświadczeń i umiejętności produkcyjnych (*know-how*) oraz wyników prac rozwijających przedmiot nabytych licencji.

Umowa wzajemnego licencjonowania – umowa pomiędzy dwoma lub więcej stronami polegająca na udostępnieniu przez każdą stronę pozostałym stronom umowy prawa do wykorzystywania swojej własności intelektualnej. Zwykle żadna ze stron nie wnosi finansowej należności za wykorzystywane w ten sposób licencje.

Dział 3. Innowacje

Innowacje produktowe:

Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszanego wyrobu lub usługi, znacznie różniących się od poprzednio oferowanych wyrobów lub usług. Zalicza się tu znaczące zmiany pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

Nowy lub ulepszony produkt **musi być innowacją przynajmniej dla Państwa przedsiębiorstwa** (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja produktowa **nie musi być opracowana przez Państwa przedsiębiorstwo**, mogą to być produkty opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję. Innowacja produktowa może być wynikiem zastosowania nowej wiedzy lub technologii bądź nowych zastosowań lub kombinacji istniejącej wiedzy i technologii.

Nowy produkt to wyrób lub usługa, które różnią się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczas wytwarzanych przez przedsiębiorstwo.

Ulepszenia istniejących produktów polegają na zmianach materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie tych produktów.

Innowacje produktowe **w zakresie usług** polegają na wprowadzeniu udoskonaleń w sposobie świadczenia usług, na dodaniu nowych funkcji lub cech do istniejących usług lub na wprowadzeniu całkowicie nowych usług.

Innowacją produktową **nie są** zmiany, które nie pociągają za sobą zmian cech funkcjonalnych lub zastosowań produktu. Rutynowe aktualizacje/modernizacje oraz regularne zmiany sezonowe również nie stanowią innowacji produktowej.

Przez **rynek**, na którym działa przedsiębiorstwo rozumie się rynek w ujęciu towarowym, czyli taki, na którym działają przedsiębiorstwa o podobnym rodzaju działalności.

Innowacje procesów biznesowych:

Innowacja procesów biznesowych to wprowadzenie nowych lub ulepszenie procesów biznesowych w przedsiębiorstwie w ramach jednej lub wielu funkcji biznesowych, które **znacząco zmieniają** dotychczas stosowane procesy biznesowe.

Nowy lub ulepszony proces biznesowy **musi być innowacją przynajmniej dla Państwa przedsiębiorstwa** (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja procesowa **nie musi być opracowana przez Państwa przedsiębiorstwo**, mogą to być procesy opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję.

Metody produkcji to technologie, urządzenia i oprogramowanie wykorzystywane do produkcji (wytwarzania) wyrobów lub usług.

Metody z zakresu logistyki, dostaw lub dystrybucji w przedsiębiorstwie obejmują urządzenia, oprogramowanie i techniki wykorzystywane do nabywania środków produkcji, alokowania zasobów w ramach przedsiębiorstwa lub dostarczania produktów finalnych.

Do innowacji procesowych zalicza się nowe lub ulepszone metody tworzenia i świadczenia usług. Mogą one polegać na zmianach w zakresie sprzętu i oprogramowania wykorzystywanego dla działalności usługowej lub na zmianach w zakresie procedur i technik wykorzystywanych do świadczenia usług.

Innowacje procesowe obejmują także nowe lub ulepszone techniki, urządzenia i oprogramowanie w działalności pomocniczej takiej jak księgowość, obsługa informatyczna, zaopatrzenie lub prace konserwacyjne.

Do innowacji procesowych zalicza się również nowe **metody organizacyjne**, takie jak zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem, podziału zadań, uprawnień decyzyjnych i zarządzania zasobami ludzkimi oraz **metody marketingowe** w zakresie wizualizacji opakowań, kształtowania cen, technik promocji, lokowania produktu lub usług posprzedażowych.

Innowacje procesowe mogą mieć na celu obniżenie kosztów jednostkowych produkcji lub dostawy, podniesienie jakości, produkcję bądź dostarczanie nowych lub udoskonalonych produktów, poprawę efektywności przedsiębiorstwa i jego pozycji rynkowej.

Przychody netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych:

Pytanie 3.3 wypełniają tylko przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” w pytaniu 3.1.

W pyt. 3.3:

- w **wierszu 1, w rubryce 1** – należy podać uzyskane w **2018 r.** przychody netto ze sprzedaży **produktów** (wyrobów i usług) nowych lub ulepszonych, wprowadzonych na rynek w ciągu **ostatnich 3 lat** (tj. w latach 2016–2018),
- w **wierszu 2, w rubryce 1** – przychody netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych dla rynku, na którym działa Państwa przedsiębiorstwo, zaś w **wierszu 3, w rubryce 1** – produktów nowych lub ulepszonych tylko dla Państwa przedsiębiorstwa,
- w **wierszu 4, w rubryce 1** – należy podać pomniejszoną o podatek od towarów i usług wartość sprzedaży w **2018 r. wyrobów** nowych lub ulepszonych wprowadzonych na rynek w ciągu **ostatnich 3 lat** (tj. w latach 2016–2018) - ten punkt nie dotyczy przedsiębiorstw usługowych.

W przypadku braku możliwości podania dokładnych kwot przychodów ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub ulepszonych należy podać **dane szacunkowe**.

Pytania 3.4 i 3.7:

Skrót PAN oznacza **Polską Akademię Nauk**, działającą na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. 2017, poz. 1869 i 2201, z późn. zm.), w rozumieniu której podstawową jednostką Akademii jest instytut naukowy PAN, którego zadaniem jest prowadzenie badań naukowych (w szczególności istotnych dla rozwoju kraju) i upowszechnianie wyników tych badań oraz prace rozwojowe **ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce**.

Instytuty badawcze działają na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. 2018, poz. 736, z późn. zm.), w rozumieniu której instytut badawczy prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe **ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce**.

Pytanie 3.9 - Aktywność innowacyjna w latach 2016–2018:

Pyt. 3.9 dotyczy działalności innowacyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwo w latach 2016-2018, generującej nakłady bez względu na rezultat końcowy, tj. która była prowadzona i została zakończona, zaniechana i niezakończona do końca 2018 r. lub przerwana oraz dotyczyła części badawczo-rozwojowej.

Jako działalność innowacyjną należy przyjąć takie rodzaje aktywności **podjęte w celu opracowania lub wdrożenia innowacji produktowych lub procesowych**, jak: nabycie maszyn i urządzeń technicznych, środków transportu, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia, oprogramowania, licencji, prac inżynierijno-przygotowawczych, wzornictwo przemysłowe, szkolenia, marketing oraz prace badawczo-rozwojowe (również niezwiązane z konkretnymi innowacjami produktowymi i procesowymi).

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) definiowana jest jako praca twórcza podejmowana w sposób metodyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy – w tym wiedzy o rodzaju ludzkim, kulturze i społeczeństwie – oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla istniejącej wiedzy.

Przykłady działalności badawczej i rozwojowej:

1) w zakresie produkcji i technologii przemysłowej:

- badania ukierunkowane na przygotowanie technologii nowych generacji,
- działalność mająca na celu doprowadzenie do planu lub projektu nowego lub znacząco ulepszanego produktu lub procesu. Aby mogła ona zostać zakwalifikowana jako działalność B+R powinna być poprzedzona sformułowaniem koncepcji (na podstawie wcześniejszych badań lub doświadczeń). Można do niej zaklasyfikować projektowanie, konstruowanie i testowanie prototypów, testowanie alternatywnych produktów oraz konstrukcję i eksploatację instalacji próbnych,

2) w zakresie górnictwa i prac geologiczno-poszukiwawczych: rozpoznawanie struktury geologicznej wybranych obszarów z uwzględnieniem zasobów kopalin użytecznych eksploatowanych na potrzeby gospodarki.

Pytanie 3.10 - Nakłady na działalność innowacyjną oraz badawczą i rozwojową (B+R) w 2018 r.:

Pyt. 3.10 wypełniają przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” w pytaniu 3.1, 3.6 lub 3.9.

Pyt. 3.10 dotyczy nakładów finansowych poniesionych na działalność innowacyjną w **2018 r.** w ujęciu według rodzajów działalności innowacyjnej (wiersze 02–09) oraz według źródeł finansowania tych nakładów (wiersze 10–17).

W przypadku braku ewidencji szczegółowej uniemożliwiającej wypełnienie pyt. 3.10, należy podać **dane szacunkowe**.

Badane nakłady obejmują tzw. budżet innowacji, tzn. **wszelkie wydatki niezależnie od źródeł finansowania, bieżące i inwestycyjne, poniesione w 2018 r.** na wszystkie rodzaje działalności innowacyjnej, na prace zakończone (innowacje zostały wdrożone lub mają zostać wdrożone w późniejszym okresie), zaniechane i niezakończony do końca 2018 r. lub przerwane.

Nakłady te powinny zostać wykazane w wielkości faktycznie poniesionych kosztów w roku sprawozdawczym (bez amortyzacji środków trwałych).

W celu prawidłowego alokowania kosztów osobowych w pyt. 3.10 należy odpowiednio rozdzielić pracowników do poszczególnych działań (działalność badawcza i rozwojowa oraz pozostała działalność innowacyjna).

W przypadku jednostek wypełniających sprawozdanie PNT-01:

- dane zawarte w wierszu 03. w pyt. 3.10 sprawozdania na formularzu PNT-02 **powinny być zgodne** z danymi wykazanymi w dziale 1. w wierszu 01. sprawozdania na formularzu PNT-01,
- dane zawarte w wierszu 04. w pyt. 3.10 sprawozdania na formularzu PNT-02 **powinny być zgodne** z danymi wykazanymi w dziale 2. w wierszu 01. rubryce 1. sprawozdania na formularzu PNT-01.

Nakłady według rodzajów działalności innowacyjnej:

W poszczególnych wierszach należy podać:

- **wiersz 02 – nakłady ogółem** na **prace badawcze i rozwojowe** (B+R) związane z opracowywaniem nowych lub udoskonalonych produktów i procesów, wykonane przez samo przedsiębiorstwo (wiersz 03) lub nabyte od innych jednostek (wiersz 04),
- **wiersz 03 – prace B+R wykonane w jednostce** (nakłady wewnętrzne) – są to nakłady na prace naukowo-badawcze wykonane w jednostce sprawozdawczej w celu stworzenia nowej wiedzy lub rozwiązania problemów naukowych bądź technicznych (w tym opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania spełniające to kryterium), niezależnie od źródła pochodzenia środków,
- **wiersz 04 – prace B+R zlecone innym jednostkom** (nabyte z zewnątrz) – obejmują wartość prac B+R wykonanych poza jednostką sprawozdawczą, powierzonych do wykonania na podstawie zawartej umowy innemu przedsiębiorstwu (włącznie z przedsiębiorstwami należącymi do wspólnej grupy przedsiębiorstw) bądź publicznym lub prywatnym jednostkom badawczym.

Nakłady wewnętrzne na prace B+R obejmują zarówno **nakłady bieżące**, jak i **nakłady inwestycyjne** na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz **nie obejmują** amortyzacji tych środków.

Nakłady bieżące są to nakłady osobowe (wynagrodzenia brutto: osobowe, bezosobowe i honoraria oraz nagrody i wypłaty z zysku do podziału; narzuty na wynagrodzenia obciążające zgodnie z przepisami pracodawcę), a także koszty zużycia materiałów, przedmiotów nietrwałych i energii, koszty usług obcych obejmujące: obróbkę obcą, usługi transportowe, remontowe, bankowe, pocztowe, telekomunikacyjne, informatyczne, wydawnicze, komunalne itp., koszty podróży służbowych oraz pozostałe koszty obejmujące w szczególności podatki i opłaty obciążające koszty działalności i zyski, ubezpieczenia majątkowe i ekwiwalenty na rzecz pracowników – **w części, w której dotyczą działalności B+R**. Nakłady bieżące nie obejmują amortyzacji środków trwałych oraz podatku VAT.

Nakłady inwestycyjne obejmują nakłady na nowe środki trwałe, nakłady na zakup (przejęcie) używanych środków trwałych oraz na pierwsze wyposażenie inwestycji niezaliczane do środków trwałych, a nabyte ze środków inwestycyjnych. Wartość nakładów inwestycyjnych powinna obejmować zarówno nakłady na środki trwałe związane z działalnością B+R, oddane do użytku w roku sprawozdawczym, jak też nakłady poniesione w tym okresie na inwestycje niezakończone (tj. na przyszłe środki trwałe związane z działalnością B+R).

Za **pozostałą działalność innowacyjną** należy przyjąć wszelkie działania rozwojowe, finansowe i komercyjne, podejmowane przez przedsiębiorstwo, które prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do innowacji.

W poszczególnych wierszach należy podać:

- **wiersz 06 – nakłady na własny personel** (wynagrodzenia brutto i narzuty na wynagrodzenia) niezależnie od rodzaju umowy (etat, umowy cywilnoprawne), łącznie z nakładami poniesionymi na osoby wykonujące prace związane z innowacjami na podstawie umowy o dzieło lub zlecenia, a pozostające w stosunku pracy w jednostce, których zakres obowiązków etatowych nie obejmuje działalności innowacyjnej.
- **wiersz 07** – nakłady na inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, tj.:
 - **nakłady inwestycyjne na budowę, rozbudowę i modernizację budynków** służących wdrażaniu innowacji produktowych lub procesowych oraz **na zakup i montaż maszyn i urządzeń** związanych z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych w ujęciu według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) (z wyjątkiem nakładów inwestycyjnych związanych z prowadzoną działalnością B+R, które należy wykazać w wierszu 02).
 - koszty **zakupiu oprogramowania** związane z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych niesklasyfikowane gdzie indziej (koszty oprogramowania tzw. zintegrowanego wykazywane są łącznie z nakładami na maszyny i urządzenia, oraz na potrzeby prac B+R). W wierszu tym **nie należy** ujmować kosztów związanych z zakupem licencji na oprogramowanie.
 - koszty **nabycia wiedzy ze źródeł zewnętrznych** takich jak prawa własności przemysłowej (w postaci patentów, wzorów użytkowych, znaków towarowych, itp.), prawa autorskie oraz *know-how* (w postaci wiedzy technicznej nt. nieopatentowanych wynalazków, wzorów użytkowych, itp.) w celu realizacji działalności innowacyjnej (**z wyjątkiem usług B+R**, których nabycie wykazywane jest w wierszu 03).
- **wiersz 13 – pozostałe nakłady** poniesione na:
 - **projektowanie produktu/definiowanie sposobu świadczenia usług i przygotowanie produkcji/dystrybucji** – zalicza się tu projektowanie i doskonalenie wyrobów oraz usług z pominięciem zmian o charakterze wyłącznie estetycznym; zmiana może dotyczyć: ergonomii, łatwości obsługi, zmniejszenia kosztów produkcji masowej, rozmieszczenia oznakowania i innych informacji w celu ułatwienia przemieszczania się pasażerom na lotniskach,

dworcach itd.; może dotyczyć również wyglądu/formy, lecz w sposób zapewniający także realizację jednego z wyżej wymienionych celów,

- **szkolenie personelu** i rozwój zawodowy związane z działalnością innowacyjną (inne niż prace B+R), począwszy od etapu projektowania aż do fazy marketingu. Obejmują one zarówno nakłady na szkolenie wewnętrzne, jak i nakłady na nabycie zewnętrznych usług szkoleniowych. Mogą to być np. koszty szkolenia personelu w zakresie obsługi programów komputerowych związanych z wprowadzanymi innowacjami, itp.,
- **marketing** związany bezpośrednio z działalnością innowacyjną. Nakłady te obejmują wydatki na wstępne badania rynkowe, testy rynkowe oraz reklamę wprowadzającą na rynek nowe lub ulepszone produkty,
- **wprowadzanie innowacji produktowych lub procesowych** – są to czynności niezaliczone do działalności B+R, takie jak: studia wykonalności, testowanie i ocena nowych lub ulepszonych produktów lub procesów (z wyjątkiem testowania zaliczanego do prac B+R, takiego jak np. testowanie prototypów), standardowe opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania, oprzyrządowanie, prace inżyniersko-przygotowawcze.

Źródła finansowania nakładów:

W wierszach 10-17 należy podać źródła finansowania nakładów kierując się **pierwotnym pochodzeniem środków**:

- **wiersz 11** – środki **krajowe** otrzymane od jednostek administracji rządowej, samorządowej lub innych instytucji dysponujących środkami publicznymi jak Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR), Narodowe Centrum Nauki (NCN), Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) oraz innych agencji. Należy tu uwzględnić środki otrzymane od instytucji krajowych w ramach Funduszy Europejskich **w części, w której finansowane projekty wymagają środków krajowych**, o ile nie stanowią one środków własnych;
- **wiersz 12** – wydatki finansowane **ze środków pozyskanych od jednostek i ośrodków zagranicznych** (w tym z funduszy europejskich) na finansowanie działalności innowacyjnej. **Nie należy wykazywać** tu funduszy pochodzących z **pożyczek zwrotnych, za wyjątkiem pożyczek**, które na podstawie odpowiednich porozumień i pod określonymi warunkami **nie podlegają zwrotowi**. Jednostki będące filiami przedsiębiorstw zagranicznych (wielonarodowych) powinny wykazać tu **środki bezzwrotne** otrzymane od tzw. spółek-matek;
- **wiersz 13** – wartość nakładów finansowanych **ze środków Unii Europejskiej**, nawet gdy w momencie poniesienia nakładów środki unijne nie zostały jeszcze przedsiębiorstwu wypłacone. Należy tu uwzględnić środki otrzymane od instytucji krajowych w ramach Funduszy Europejskich **w części, która finansowana była przez Unię Europejską**;
- **wiersz 15** – środki otrzymane na działalność innowacyjną z tzw. **funduszy kapitału ryzyka**, w tym pożyczki (obligacje) zamienne na udziały (akcje). **Kapitał ryzyka** (*Venture Capital*, w skrócie VC) jest jedną z odmian *Private Equity*. Są to inwestycje dokonywane we wczesnych stadiach rozwoju przedsiębiorstw, służące uruchomieniu przedsiębiorstwa lub jego ekspansji.
Private Equity są to inwestycje na niepublicznym rynku kapitałowym, służące osiągnięciu dochodu poprzez średnio- i długoterminowe zyski z przyrostu wartości kapitału. Pożyczki (obligacje) zamienne na udziały (akcje) są podstawowym instrumentem finansowania startupów na całym świecie. Dzieje się tak dlatego, że wycena młodej spółki z nową technologią, o nieprzetestowanym modelu biznesowym, jest niska. W konsekwencji inwestorzy wnoszący do spółki gotówkę na kapitał, obejmowaliby w niej udziały większościowe, a założyciele traciliby wpływ na spółkę. Taka struktura właścicielska nie służy rozwojowi młodej spółki i uniemożliwia kolejne rundy finansowania z udziałem inwestorów zewnętrznych. Dlatego spółka finansowana jest pożyczkami od inwestorów, które podlegają konwersji na udziały dopiero wtedy, gdy wartość spółki wzrośnie;
- **wiersz 16** – **wartość kredytów, pożyczek bankowych i innych zobowiązań finansowych** (np. leasing) – od instytucji finansowych krajowych i zagranicznych – przeznaczonych na działalność innowacyjną.

Pytanie 3.13 - Wsparcie finansowe:

Analogicznie jak w pyt. 3.10 należy podać źródła finansowania nakładów kierując się **pierwotnym pochodzeniem środków**.

Pytanie 3.15 - Współpraca z innymi podmiotami w latach 2016-2018

Pytania 3.15.2-3.16 wypełniają przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” w pytaniu 3.15.1

Według definicji M. E. Portera *klaster* jest to geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (np. uniwersytetów, jednostek normalizacyjnych, stowarzyszeń handlowych oraz instytucji finansowych) w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale również współpracujących.

Dział 4. Informacje ogólne o przedsiębiorstwie

W pytaniu 4.2 do liczby pracujących w dniu 31 XII zalicza się m.in:

- **osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy** (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania) łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo;
- **pracodawców i pracujących na własny rachunek**:
 - właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin) jednostek prowadzących działalność gospodarczą (z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce),
 - osoby pracujące na własny rachunek, np. wykonujące wolne zawody,
- **agentów** pracujących na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- osoby wykonujące **pracę nakładczą**.

Pytanie 4.4 - Przychody netto ze sprzedaży:

W **pyt. 4.4** w rubryce 1 i 2 należy podać uzyskane odpowiednio w **2016 i 2018 r.** przychody netto (bez podatku od towarów i usług) ze sprzedaży **produktów** (wyrobów i usług), w rubryce 3 – ze sprzedaży **wyrobów** (nie dotyczy przedsiębiorstw usługowych).

W rubryce 3 należy podać wartość (bez podatku od towarów i usług) sprzedanych w ciągu **2018 r. wyrobów przemysłowych własnej produkcji** (łącznie z produkcją przekazaną razem z materiałem do wykonania w ramach zlecenia przez inną jednostkę). Dla przedsiębiorstw o rodzaju działalności zaklasyfikowanym do PKD 1011Z – 3320Z (sekcja *Przetwórstwo przemysłowe*), dane zawarte w tej rubryce muszą być zgodne z danymi wykazanymi w dziale 1, w wierszu 01, w rubryce 6 sprawozdania na formularzu **P-01**.

W **pyt. 4.5** należy podać udział % ww. przychodów ze sprzedaży produktów od klientów krajowych i zagranicznych, z uwzględnieniem kierunków eksportu.

Dane dot. przychodów ze sprzedaży produktów zawarte w rubrykach 1 i 2 muszą być zgodne z wierszem 02, w dziale 1, w I części sprawozdania **F-01/I-01** (dla jednostek, które składają sprawozdanie F-01/I-01 zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości – zgodne z sumą wierszy 02 oraz akcyzą ogółem wykazaną w wierszu 72 w dziale 1 I-części sprawozdania F-01/I-01), a dane dot. przychodów z eksportu korespondować w ujęciu %-owym z danymi w wierszu 03, w dziale 1, w I części sprawozdania F-01/I-01.

Pytanie 4.6 - Nakłady poniesione przez przedsiębiorstwo w 2018 r.:

W poszczególnych wierszach należy podać:

- **wiersz 01 – nakłady inwestycyjne na środki trwałe** (budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty, maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie) związane z zakupem oraz bieżące koszty leasingu środków trwałych.
- **wiersz 02 – marketing, budowanie marki i reklama:** prace prowadzone wewnątrz jednostki lub zakupione w ramach usług marketingowych/reklamowych mające na celu wzmocnienie reputacji lub wartości marki, zarówno przedsiębiorstwa jako całości, jak i poszczególnych towarów lub usług, a także w celu lokowania na rynku nowych towarów i usług, np. badania rynkowe, testy rynkowe, opracowywanie strategii i metod marketingowych, reklama wprowadzająca, kampanie promocyjne, "rebranding" biznesu, opracowywanie materiałów promocyjnych itp.
Do tych kosztów **zalicza się:** koszty osobowe wszystkich zaangażowanych pracowników; koszty powiązane, w tym alokowane odpowiednio koszty biura, ogólnozakładowe i materiałów; koszty zewnętrzne kampanii reklamowych i marketingowych dla agencji, domów medialnych, koszty związane z uczestnictwem w targach, koszty zakupu baz danych marketingowych, itp.
- **wiersz 03 – szkolenie pracowników** – niezależnie od rodzaju umowy (etat, umowy cywilnoprawne): szkolenie umiejętności oraz podnoszenie wiedzy związanej z konkretnymi działaniami firmy, w tym przeszkolenie w miejscu pracy i dedykowane szkolenia realizowane przez trenerów i firmy szkoleniowe, np. szkolenia informatyczne, związane z obsługą sprzętu produkcyjnego, wprowadzania ISO, rozwoju umiejętności, itp.
Do tych kosztów **zalicza się:** koszty osobowe trenerów wewnętrznych i ich rozwoju; koszty osobowe uczestników na czas szkolenia i w związku z tym nieobecności w pracy; koszty dojazdu i diety uczestników szkolenia; koszty powiązane, w tym koszty obiektów/salek i materiałów szkoleniowych; koszty trenerów zewnętrznych i firm szkoleniowych.
- **wiersz 04 – projektowanie produktów:** w celu opracowanej nowej lub zmodyfikowanej formy, wyglądu lub użyteczności wyrobów lub usług. Projektowanie obejmuje szereg działań w celu stworzenia funkcjonalnych produktów i może zawierać udział potencjalnych użytkowników w proces projektowania, badania pilotażowe i testy powdrożeniowe w celu zidentyfikowania lub rozwiązania problemów z projektem.
W ramach tych kosztów **mieszczą się:** koszty osobowe wszystkich zaangażowanych pracowników, np. projektantów produktu, grafików, architektów, inżynierów, itp.; koszty powiązane, w tym alokowane odpowiednio koszty biura, ogólnozakładowe i materiałów wykorzystywanych do działań projektowych (można oszacować proporcjonalnie do czasu pracy); **nie zalicza się** natomiast: kosztów projektowania zawartych w innych wydatkach bieżących lub kapitałowych; projektowania prototypów naukowych (obszar B+R), tworzenia oprogramowania i innych działań inżynierskich (tj. inżynierii lądowej, chemicznej, mechanicznej i elektrotechnicznej).
- **wiersz 05 – oprogramowanie i bazy danych:** zakup oprogramowania lub tworzenie i rozwój oprogramowania we własnym zakresie, tj. systemy operacyjne, aplikacje biurowe ogólnego przeznaczenia (np. Word, Excel, itp.), aplikacje specjalnego przeznaczenia (np. systemy finansowo-księgowo, bazy danych, systemy kontroli produkcji), itp.
Do tych kosztów **zalicza się:** koszty osobowe wszystkich zaangażowanych pracowników (nie użytkowników); - koszty powiązane, w tym alokowane odpowiednio koszty biura, ogólnozakładowe i materiałów; oprogramowanie ogólnodostępne, licencje na oprogramowanie i odnawianie licencji, ogólne systemy oprogramowania i niestandardowe tworzone na zamówienie; **nie zalicza się** natomiast: kosztów informatycznych zawartych w innych wydatkach bieżących lub kapitałowych (np. oprogramowania zintegrowanego, zainstalowanego na sprzęcie IT, rozwoju oprogramowania w ramach prac B+R).
- **wiersz 06 – prawa własności intelektualnej:** koszty administrowania oraz prawne wynikające z ubiegania się o rejestrację, dokumentowanie, zarządzanie i monitorowanie, sprzedaż i egzekwowanie własnych praw własności

intelektualnej oraz zakup lub uzyskanie od innych podmiotów (np. zakup licencji, umowy franczyzowe i inne nienazwane związane z zakupem *know-how*).

Własność intelektualna: własność przemysłowa (patenty, wzory użytkowe, znaki towarowe, itp.) i prawa autorskie oraz *know-how* (nieopatentowane wynalazki, wzory użytkowe, informacje techniczne, itp.)

Przykłady innowacji:

Innowacje produktowe

- wypiek nowego rodzaju chleba w stosunku do już wypiekanych,
- stół z funkcją składania zamiast zwykłego dotychczas produkowanego,
- polar z nowego rodzaju materiału,
- wózek dziecięcy z aluminiową ramą zamiast stalowej używanej dotychczas,
- wzbogacenie dotychczas świadczonej przez firmę usługi wynajmu samochodów np. o dowóz i odwiezienie klienta,

Innowacje procesów biznesowych

- zastosowanie wydajniejszych urządzeń w stosunku do używanych dotychczas w firmie,
- zastosowanie czujników sensorycznych lub czasowych usprawniających proces produkcyjny,
- wyposażenie środków transportu w firmie w GPS,
- wdrożenie w firmie systemu identyfikacji towarów (np. poprzez okodowanie lub RFID),
- wdrożenie w firmie oprogramowania optymalizującego trasy dostaw,
- wprowadzenie systemu kontroli dostawców,

Do innowacji **procesowych** zalicza się również:

- innowacje organizacyjne:
 - wdrożenie telepracy w firmie,
 - wdrożenie outsourcingu (np. przekazanie księgowości do biura rachunkowego),
 - nowy system edukacji pracowników w stosunku do systemu dotychczas stosowanego,
- innowacje marketingowe:
 - wprowadzenie w firmie kart lojalnościowych dla klientów,
 - różnicowanie okładki tej samej książki wydanej przez firmę (zgodnie z dokonaną segmentacją klientów),
 - wykorzystanie nowego medium reklamowego przez firmę.